

מפגש ראשון – זהות

מטרות:

1. מתחילים לדבר על המושג זהות
2. היכרות
3. מדע: מושגים – זהות, מרכיבי זהות שיוכיים ונרכשים. עמדה: לכל אחד זהות שונה, אני מגדיר את עצמי ולא אחרים מגדירים אותי, ואני לא מגדיר אחרים.

מהלך:

1. מרכיבי זהות – מקרינים רשימה של מרכיבי זהות, החניכים כותבים על פתקים את מה שנכון עליהם ומוסיפים. אח"כ מבקשים מהם לדרג את המרכיבים לפי סדר חשיבות. מציגים לכיתה.
2. דיון:
 - היו לכם התלבטויות בבחירת המרכיבים?
 - איך בחרתם את המרכיב החשוב ביותר?
 - יש מרכיבים שהייתם מוותרים עליהם?
 - קרה לכם פעם שחוויתם התנגשות בין חלק מהמרכיבים? (להכין מראש דוגמאות)
 - יש מרכיבים שלא הרבה אנשים מכירים?
3. מהי זהות – כותבים על הלוח הגדרה (פלוס חידודי לשון עם רוצים: אליעזר בן יהודה לקח מילים עתיקות והוסיף להן ות: איך ׀ איכות, מה ׀ מהות, זה ׀ זהות)

הגדרה:

המונח "זהות" מתאר את תפיסת האדם את עצמו ואת תפיסת החברה לגביו. הזהות שלנו משתנה ומתפתחת כל הזמן. היא מושפעת גם מהשינויים שאנחנו עוברים וגם מהאנשים שאנחנו פוגשים ומקיימים דיאלוג עמם.

4. שואלת: ממה מורכבת הזהות שלנו? רושמים על הלוח את התשובות.
5. ממשיכות להעתיק מהלוח:

הזהות מורכבת ממרכיבים שיוכיים ומרכיבים נרכשים:
מרכיבים שיוכיים: מרכיבים שהאדם נולד לתוכם, שהם נקודת המוצא שלו בעולם.
לדוגמה: מין, מוצא, משפחה, מראה, לאום ועוד. (אפשר לשנות חלק מהם במהלך החיים)
מרכיבים נרכשים: מרכיבים שהאדם יוצר/בונה/בוחר לעצמו: תחביבים, אופי, תפקיד חברתי, השתייכות מקצועית, השתייכות משפחתית.

6. שואלת: מי מגדיר את הזהות שלי? איך אפשר לדעת את הזהות של אדם אחר?
חשוב להגיד: אדם מגדיר את הזהות של עצמו ועלינו להיזהר מלהגדיר אנשים אחרים בלי לשאול אותם. לא תמיד דברים הם כפי שהם נראים לנו כלפי חוץ וכדאי להימנע מלהניח הנחות.
7. דף עבודה – תרגול מרכיבים שיוכיים ונרכשים

דף עבודה – מרכיבי זהות שיוכיים ונרכשים

1. מיינו את מרכיבי הזהות הבאים לשיוכי או נרכש:

מרוקאי

יהודיה

רופאה

בעלה של...

מנהיגה חברתית

ביישן

ישראלי

אוהד ביתר

הבת של אמא

בשלנית

זכר

מורה

חובבת מחשבים

נרכש

שיוכי

2. הוסיפו את המרכיבים שכתבתם על עצמכם ומיינו גם אותם:

1. _____ שיוכי / נרכש

2. _____ שיוכי / נרכש

3. _____ שיוכי / נרכש

4. _____ שיוכי / נרכש

5. _____ שיוכי / נרכש

3. איך לדעתך אפשר לדעת משהו על הזהות של מישהו אחר?

4. מה עלול לקרות כשמניחים מהי הזהות של מישהו אחר בלי לשאול אותו?

מפגש שני – מפגש בין זהויות

מדע: תרגול מרכיבי זהות שיוכיים ונרכשים

עמדה: התנגשות בין זהויות יכולה ליצור קונפליקטים אישיים וחברתיים

1. עם מי לא היית מוכן לגור בבית? מקרינה דפים עם דמויות והסברים והם צריכים לבחור עם מי הם לא היו מוכנים לגור ולמה אן: מקרינה אחד אחד ומדברים עליו. כל פעם שעולה התנגשות בין מרכיבי זהות, כותבים אותה על הלוח (דתי-חילוני, ימני-שמאלני...)
 2. שואלת – עם מי קשה לנו, למה קשה לנו עם שוני? עוד דוגמאות מהחיים לזה שקשה לחיות יחד עם מי ששונה / לא מסכים איתנו.
 3. בין אילו אוכלוסיות יש מתחים? (כותבת על הלוח) דוגמאות.
 4. דוגמאות לקושי לחיות יחד בארץ: גזענות כלפי אתיופים, חרדים וחילונים, עניים ועשירים... מסתכלים על כתבה כל פעם והם צריכים להגיד בין אילו מרכיבי זהות יש התנגשות, ומה דעתם.
 5. דף עבודה – התנגשות בין מרכיבי זהות. (למי שקשה אפשר לוותר על 6 ו-7)
- הערה: אפשר לעשות את הדף עבודה גם אחרי סעיף 2 אם יש צורך בעבודה אישית באמצע השיעור ולהרחיב אחריו.

<https://www.kan.org.il/item/?itemId=57363> גזענות כלפי אתיופים

<https://www.kan.org.il/item/?itemId=38276> הפגנת חרדים נגד עבודות הרכבת הקלה בשבת

<https://www.kan.org.il/item/?itemid=22065> הסוללה בין קיסרי לג'סר

התנגשות בין זהויות

1. מהו מרכיב זהות שיוכי?

2. מהו מרכיב זהות נרכש?

3. בחר/י שני מרכיבי זהות שיכולה להיות ביניהם התנגשות, מבין האפשרויות שרשומות על הלוח (או רעיון אחר אם יש לך):

_____ | _____

4. האם המרכיבים שבחרת בשאלה 1 הם שיוכיים או נרכשים? _____

5. מדוע לפי דעתך יש התנגשות בין מרכיבי זהות אלה?

6. תן/י דוגמא למפגש שהיה לך עם מישהו ששונה ממך שהייתה בו התנגשות בין מרכיבי זהות:

7. תן/י דוגמא למפגש שהיה לך עם מישהו ששונה ממך והמפגש היה דווקא אחר, מעניין או מלמד:

מפגש שלישי – מהי אמנה

מדע: מהי אמנה, מה תפקידה

עמדה: אמנה היא דרך שאנשים שונים יכולים לחיות יחד או להסכים על דברים מסויימים.

1. פתיחה – אז מה עושים אם לא מסכימים? מראה שלוש דוגמאות שמדגימות אפשרויות שונות להתמודדות עם התנגשויות בין זהויות וכותבת על הלוח כל דרך התמודדות:
 - הפרדה – לחיות רק עם מי שדומה לי (סרטון על הפרדה בין ילדים חילונים לחרדים בגן בקרית יובל)
 - היטמעות – לנסות לבטל את הזהות שלי או לדרוש מהאחר לבטל את שלו (אמג'ד בבית האח הגדול)
 - הסכמה – ליצור הסכם שנותן מקום לכל אחד להיות מי שהוא אבל גם לכבד אחד את השני (תמונה מהסכם השלום עם ירדן. מי יודע מה זה?)

אחרי כל סרטון מדברים על דרך ההתמודדות:

- האם היא טובה? למי? באילו מצבים?
- מה המחירים של דרך זו?

2. מהי אמנה? מסבירים: אחת הדרכים ליצור הסכמה בין שני צדדים או יותר היא חתימת אמנה. אמנה היא כמו הסכם שמחייב את מי שחתום עליו להתנהג בצורה מסויימת בעתיד, והמטרה שלה היא לאפשר לצדדים לחיות יחד בשלום.

3. מעתיקים הגדרה למחברת:

אמנה – הסכם שנחתם בין שני צדדים או יותר ומחייב את החתומים עליו. אמנה נחתמת כאשר קיים ויכוח בנושא מסויים או על מנת ליצור תנאי חיים בסיסיים המאפשרים לצדדים להתקיים אלה לצד אלה בהסכמה.

4. לדוגמא: לוחות הברית. זוהי למעשה האמנה הראשונה שנחתמה בעם ישראל, והיא הפכה אותו לעם. למה? לפני כן העם היה אוסף של אנשים שמה שחיבר ביניהם היה בעיקר מרכיב הזהות המולד "בן/בת לאם יהודייה" ועכשיו התווסף מרכיב נבחר – ברית עם אלוהים, ברית בתוך העם. בין מי למי נחתם? איפה? למה? מה המטרה? אילו דיברות אתם זוכרים?

5. משימה מסכמת במחברת:

בחרו את אחת מדרכי ההתמודדות שכתובות על הלוח (הפרדה, היטמעות או הסכמה) וענו לגביה:

1. באיזו דרך התמודדות בחרתם?
2. איך היא עוזרת להתמודד עם המפגש בין זהויות שונות?

3. באילו מצבים הדרך הזאת מתאימה?

6. מספרת על המשימה שתהיה ועל תהליך העבודה

הפרדה בין ילדים חילונים לחרדים בחצר של גן בקרית יובל:

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4037612,00.html>

אמג'ד בבית האח הגדול:

סרטון ראשון:

https://video.cet.ac.il/VideoPlayerHTML5.aspx?xmlConfigPath=civic/2014/avodaaravit/season3_perek1_beheder_aah_agadol_mdi.xml

סרטון שני:

https://video.cet.ac.il/VideoPlayer.aspx?xmlConfigPath=Civic/2014/AvodaAravit/season3_perek1_al_asapa_mdi.xml

סרטון שלישי:

https://video.cet.ac.il/VideoPlayer.aspx?xmlConfigPath=Civic/2014/AvodaAravit/season3_perek1_toda_ah_gadol_mdi.xml

מפגש רביעי – התנסות במשימת חקר דרך לוחות הברית

מטרות:

1. החניכים יכירו את משימת החקר שלפניהם ויתנסו בדוגמא
2. החניכים יכירו את לוחות הברית בתור האמנה הבסיסית ביותר של העם היהודי
3. החניכים יצליחו לדמיין את עצמם עושים משימת חקר דומה

מהלך:

1. פתיחה: היום אנחנו נדגים יחד את המשימה שאתם תעשו בזוגות החל מהמפגש הבא.
2. מחלקת דף שלבי חקר ועוקבים אחריו תוך כדי המפגש
3. עושים את כל השלבים יחד – לנסות להפעיל את החניכים כמה שיותר, אפשר לקרוא למתנדב למחשב לעשות כל חלק, אפשר לבקש הסברים מהם איך עושים ומה לכתוב. מסיימים עם דוגמא בפאוורפוינט/קאנבה לפלקט.

הערה למחנכת: מכאן מתחילים עבודה על החקר האישי של החניכים – בזוגות, כל זוג מקבל אמנה כלשהי בעולם ומכין עליה תוצר חקר.

שלבי החקר

שלב 1

בוחרים אמנה

שלב 2

הוצאת מידע: ויקיפדיה. לרוב מחולק לפרקים ואפשר לבחור את הפרקים המתאימים לקרוא. קוראים את הפסקה הכללית ועונים לעצמנו על השאלה: במשפט: מה זאת האמנה הזאת?

שלב 3

מילוי תעודת זהות לפי הסעיפים:

- בין מי למי נחתמה:
- מתי נחתמה:
- איפה היא נחתמה:
- מה מטרתה:
- אירועים שהובילו לחתימה שלה:
- שלושה סעיפים מעניינים באמנה:

שלב 4

הפיכת המידע לפסקה, לדוגמא:

(האמנה) נחתמה בין _____ ל _____ בשנת _____ ב _____ . (האמנה) נחתמה כדי
אחרי ש _____
ב(אמנה) הצדדים מתחייבים, למשל, ל _____ וגם
ל _____ , ובנוסף הם מבטיחים _____ .

שלב 5

איסוף שלוש תמונות לפחות, לפי הנושאים הבאים:

1. תמונה של מעמד החתימה
2. צילום של האמנה המקורית
3. תמונה של האירוע שהוביל לכתיבת האמנה

שלב 6

כתיבת הסבר מה רואים בכל תמונה

שלב 7

עיצוב החומרים לקראת הדפסה

שלב 8

עיצוב החומרים על פלקט

מי בצוות

מפגש חמישי

דף הערכת אמצע – פרויקט אמנות

חלק למילוי לבד

חלק א

מסכים.ה מאוד	די מסכים.ה	ככה ככה	לא ממש מסכים.ה	בכלל לא מסכים.ה	סמנו מ-1 עד כמה אתם מסכימים עם המשפטים הבאים:
5	4	3	2	1	1. עבדנו טוב מאוד כצוות עד עכשיו.
5	4	3	2	1	2. אני מבין.ה את מה שלמדנו עד עכשיו בנושא שלנו.
					3. העבודה מתחלקת בצורה שווה בינינו ואין מישהו שעושה יותר.
5	4	3	2	1	4. כדאי שנשנה משהו בצורת העבודה שלנו בצוות.
5	4	3	2	1	5. משהו שהזוג שלי עשה הפריע לי.

חלק ב'

כתוב/י משהו אחד שהיה טוב באופן שבו עבדתם עד עכשיו:

כתוב/י משהו אחד שכדאי לשפר באופן שבו עבדתם עד עכשיו:

חלק מילוי בצוות

1. שתפו אחד את השני במה שסימנתם בחלק א'.

באילו סעיפים סימנתם מספרים דומים? _____

באילו סעיפים סימנתם מספרים שונים? _____

2. שתפו אחד את השני במה שסימנתם בחלק ב'.

רשמו שתי נקודות לשימור בעבודת הצוות שלכם עד עכשיו – מה היה טוב?

1. _____

2. _____

רשמו שתי נקודות לשיפור בעבודת הצוות שלכם עד עכשיו – מה כדאי לעשות אחרת?

1. _____

2. _____

לסיום, רשמו טיפ מנצח לעבודה טובה בצוות שתשתפו עם הכיתה!

הטיפ שלנו: _____

מפגש שישי – הערכים שלי

תחילת עבודה על כתיבת אמנה כיתתית

1. פתיחה: מהו ערך?
2. הגדרה – ערך: המונח ערך מתייחס למדד של הערכת המוסריות של מעשה מסוים, מתוך השקפת העולם ביחס לשאלות של צדק, מוסר, אמת, וסוגיות נוספות. הערכים החברתיים קובעים מה נכון וראוי בחברה מסוימת.
3. מהם הערכים שלי – מפזרת כרטיסיות עם ערכים שונים על הרצפה וכל אחד צריך לבחור 3 שחשובים לו ולסדר אותם לפי סדר. משתפים, ומאתגרים בהתנגשויות של ערכים.
4. דיון על הגשמת ערכים:
 - מכירים אנשים שאומרים שהם מאמינים במשהו ושחשוב להם משהו והם לא באמת מקיימים את זה? דוגמאות (מורים שחשוב להם כבוד אבל צועקים בצורה לא מכבדת, חובשי כיפה שעושים דברים רעים לאחרים...)
 - אז איך יודעים שמישהו באמת מאמין במה שהוא אומר?
 - אפשר להאמין בערך ולא לקיים אותו? אם אני לא מקיימת, זה באמת ערך שלי? (אפשר להבין מה הערכים שלי או של אחרים לפי איך שאנחנו מתנהגים, מה שאנחנו אומרים והבחירות שלנו.)
5. דוגמא על הלוח – אני כותבת על הלוח משפט והם צריכים להגיד איזה ערך או ערכים עומדים מאחוריו.

"כל אחד יעשה את מה שטוב לו" (חיה ותן לחיות)
"חשוב לי להיות הכי טוב מכולם" (מצוינות)
ילד שמתמש באלמות כדי להשיג את מה שהוא רוצה (החזק שורד)
לכל אחד בבי"ס יש עם מי לדבר כשהוא צריך, ויכול לקבל את העזרה שהוא צריך בלימודים (שוויון ערך האדם)
6. דף עבודה שמתרגל ערכים והגשמתם

דף עבודה – ערכים

1. בעזרת רשימת הערכים שלפניכם, רשמו לצד כל משפט את הערך שעומד מאחורי הבחירה של בן אדם להתבטא או להתנהג כך:

הערך שעומד מאחוריו	התנהגות / התבטאות
	"אני בחיים לא ארד מהארץ"
	יואב מוותר על יציאה בערב כי חבר שלו עצוב והוא הולך להיות איתו
	"מה אתה מתערב? תתעסק בעצמך, זה לא עניינך מה אני עושה"
	המשפחה של שרה נפגשת כל שישי לארוחה ומשתפים אחד את השני במה קורה בחיים שלהם, גם כשלפעמים לא מסתדרים
	שירה הולכת להתנדב בניקיון חופים
	אדם מניח תפילין כל בוקר ומתפלל 3 פעמים ביום
	"מפריע לי מאוד שיש הומלסים, אני חושבת שזה לא הוגן שיש אנשים שאין להם בית לגור בו"
	"אם מיישהו הומלס סימן שהוא לא התאמץ מספיק בחיים. זה הוגן שמי שמתאמץ ומסוגל מקבל, ומי שלא – לא מקבל"
	בנימין מוכן לעבוד בכל עבודה, גם אם מתייחסים בה לא טוב לעובדים, כדי לקבל כסף.
	שמעון טס לחו"ל פעם בחודשיים כי חשוב לו להנות ולנצל את הזמן שלו כמו שהוא אוהב

2. התאימו בין המשפט לבין הערך המתאים לו:

שוויון ערך האדם	כל אחד לעצמו בכיתה שלנו, אני לא עוזר לאחרים
החזק שורד	חשוב לי להיות הכי טוב שאני יכול במה שאני עושה
חיה ותן לחיות	צריך לצאת הרבה לטיולים ולהכיר את הארץ
מצוינות	בית הספר צריך להתנהל לפי חוקי הדת, צריך לחייב את כולם להתפלל ולפריד בין בנים לבנות
אהבת הארץ	בכיתה שלנו מקבלים כל אחד ונותנים לכל אחד את מה שהוא צריך
איכות הסביבה	אני תמיד ארצה לעזור לחברה שלי אם היא צריכה משהו
אמונה באלוהים	בכיתה שלנו כשמישהו אחד מדבר השאר מקשיבים, לא קוטעים אותו ולא מרימים את הקול
חברות	חשוב שננקה אחרינו ונמחזר את הנייר שאנחנו משתמשים בו בשיעורים
כבוד	אני מוכן גם לדרוך על אנשים אחרים כדי להסתדר בכיתה, מי שלא טוב לו שילך.

3. על כל ערך שרשום למטה, תנו דוגמא למשהו שיכול לקרות בכיתה שתואם את הערך:

ערך החברות: _____

שוויון ערך האדם: _____

כבוד: _____

ערך הכסף: _____

ערך המשפחה: _____

4. רשמו שני ערכים שחשוב לכם שיתבטאו בכיתה שלנו והסבירו למה:

ערך ראשון: _____

ערך שני: _____

מפגש שביעי – כתיבת אמנה קבוצתית

1. מתחלקים ל-3 קבוצות, כל קבוצה מקבלת את הערכים שאנשים כתבו ואת הסעיפים שכבר הציעו וצריכים להציע כמה הצעות לסעיפים נוספים ולהעיר ולהוסיף על הסעיפים הקיימים.
2. חוזרים לכיתה ומשתפים מה כתבו. כותבים את האמנה על פלקט.

דוגמא לתהליך העבודה:

זהו הדף שכל קבוצה מקבלת, באמצע תהליך העבודה, ובו: אילו ערכים חניכי הקבוצה כתבו בדף העבודה במפגש הקודם וסעיפים שהוצעו כבר בשיחות בכיתה. עליהם להוסיף סעיפים שיכילו את הערכים שנבחרו, והמחנכת הוסיפה משלה בקשה לכתוב סעיף על אלימות וסעיף על בריונות.

הצעה ראשונית לאמנה קבוצתית

ערכים שעומדים בבסיסה: כבוד (9 אנשים), חברות (8 אנשים), שוויון ערך האדם (2 אנשים), חיה ותן לחיות (אדם 1)

- לכבד אחד את השני – באופן שבו מדברים אחד לשני, כבוד לרכוש... (צריך לפרט יותר מה זה אומר)

- לעזור אחד לשני כשצריכים עזרה

- אווירה נעימה – (צריך לפרט מה זה אומר)

- לא לשפוט אחד את השני לפי מאיפה באנו ולכבד אחד את השני לא משנה עדה, צבע עור...

- חיה ותן לחיות – (מה זה אומר?)

- שלא יהיו ריבים – (מסכימים? אפשר ליישם את זה? אולי צריך לכתוב מה עושים אם יש ריב)

- סעיף שמתייחס למקומה של אלימות מילולית או פיזית בכיתה:

- סעיף שמתייחס לבריונות:

מפגש שמיני – הכנה להגשה

הגשת הפרויקט מובלת כולה על ידי החניכים. הם מחלקים ביניהם את התפקידים השונים במהלכה ומציגים את תהליך הלמידה, את החקר שהם עשו בזוגות, ואת האמנה הכיתתית שכתבו ומספרים על תהליך הכתיבה שלה. אפשר להוסיף להגשה מצגת או כל אופן תצוגה אחר של הלמידה.

עבודה מקדימה: קוראים את כל החומר שהכנו. גם את כל מה שכתוב על הפלקט וגם את מושגי הרקע שלמדנו עליהם.

- מציגים את עצמנו
- מציגים את האמנה שעליה למדנו
- מספרים את כל מה שלמדנו על האמנה
- הסעיף/ים שהכי מעניין בעיני כל אחד מאיתנו
- מושגים נוספים שלמדנו כדי להבין יותר את האמנה
- לספר על תהליך העבודה: מחשבים, הדפסה והכנת הפלקט

דברי פתיחה: על מה למדנו לפני שניגשנו לעבוד על האמנות. עוברים על המחברות וכותבים סיכום קצר של התכנים שדיברנו עליהם:

- חברה שמורכבת מאנשים שונים
- איך אנשים שונים חיים יחד (3 אפשרויות: הפרדה, היטמעות והסכם)
- למדנו על אמנות שונות כדי...
- בסוף כתבנו אמנה כיתתית לעצמנו כדי...

הצגת האמנה הכיתתית:

- תהליך הכתיבה שלה (ערכים, קבוצות קטנות כותבות טיוטא, מתכנסים יחד לדייק ולהחליט, חתימות)
- מציגים את האמנה ואת הסעיפים שלה
- מספרים באופן אישי על סעיף אחד שהוא חשוב בעיניי

דף הערכה אישית לפרויקט אמנה

שמי: _____

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	הפרויקט מכיל את כל החלקים שהוגדרו (תעודת זהות, פיסקת הסבר, מושגים, תמונות עם הסברים)
5	4	3	2	1	הפרויקט כתוב במילים שלי ולא העתקתי מאתרים אחרים
5	4	3	2	1	הפלקט שלי אסתטי וברור
5	4	3	2	1	עמדתי מול קהל והגשתי את הפרויקט בצורה טובה
5	4	3	2	1	למדתי דברים חדשים במהלך העבודה על הפרויקט
5	4	3	2	1	עבדתי בצוות בצורה טובה

3 מטרות לפרויקט הבא:

1. _____
2. _____
3. _____

הערכת המחנכת:
